

Kopsavilkums no AP izstrādes fokusgrupas “Ilgspējīga ekonomika” 2. apakšgrupas “Atkritumu apsaimniekošana, koordinācija, sadarbība”, 25.11.2020.

Dalībnieki:

Līga Martinsons (Rūjienas novada pašvaldība),
Uldis Biķis (Latvijas Finieris),
Zane Pūcīte (Gulbenes novada pašvaldība),
Līva Immermane (Valmieras pārstāvniecības Rīgā vadītāja),
Kristīne Zaķe (Cēsu rajona lauku partnerība),
Ilze Eglāja (Valmieras attīstības aģentūra),
Maija Rieksta (Vidzemes plānošanas reģions).

Izaicinājumu prioritizēšana

VIDĒJA PRIORITĀTE

- Vietējās pārvaldes iestāžu darbības spēju paaugstināšana, speciālistu tīklojuma veidošana

KOM: ir jāsaprot, cik liela atdeve būtu izglītošanai, tīklojuma veidošanai. Ja speciālisti paši izrāda nepieciešamību un spēj pamatot, ka tas ļaus darboties efektīvāk un radīs pievienoto vērtību, tad ir svarīgi to īstenot

- Vietējo pašvaldību sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pieeju un sistēmu pilnveide

KOM:- nav atkarīgs no pašvaldības, bet sistēmā kopumā. Tas iet roku rokā ar sabiedrības izglītošanu

- Nodrošināt darba tirgum aktuālu speciālistu sagatavošanu ilgtermiņā, t.sk., uz klimatneitrālu ekonomiku vērstu speciālistu sagatavošanu, ietverot gan bērnu un jauniešu izglītību un karjeras attīstības programmas, gan pieaugušo izglītību un pārkvalifikāciju, digitālo prasmju paaugstināšanu

KOM: ZAAO Urdas centrs, nākotnē viņiem demo centrs plānojas, šis būtu labs pamats, uz kā tālāk darboties, kā platforma, kur veidot plašāku līmeņu dabas izglītības centru

- Speciālistu mūžizglītība, pašvaldību darbinieku izglītošana par aktualitātēm nozarē
- Kvalitatīvu datu uzkrāšana, apmaiņa un efektīva izmantošana,

KOM: pieeja atvērtajiem datiem, tad var rasties jauni risinājumi.

- Vietējiem resursiem iedot vislielāko pievienoto vērtību
- Atkritumu apjoma samazināšana poligonos

AUGSTA PRIORITĀTE

Šeit iezīmējās 3 galvenie bloki:

1) Aprites ekonomika, kas veicinātu atkritumu daudzuma samazināšanu:

- Palielināt vielu apritīgumu, samazināt atkritumu plūsmu, bet izmantot vielas pilnvērtīgi ar vislielāko atdevi
- Samazināt vielu nonākšanu līdz atkritumu statusam
- Biznesa un pētnieku sadarbība - ražošanas atkritumu un atlikumvielu atkārtota izmantošana,

KOM: zinātne, universitātes (RTU), kas palīdz uzņēmumiem, zinātnieku iesaiste risinājumu meklēšanā

- Ražošanas atkritumu izmantošana jaunu produktu radīšanai

KOM: informācija par to, kas kuram rodas, jāsaved kopā, jāstimulē domāt, ko un kā darīt (pašvaldību PR loma sinerģijas veidošanā);

- aprites ekonomikas ieviešana,

KOM: investīciju piesaiste uzņēmumiem, kas spēj pārvērst produktā ražošanas atkritumus, Daibes kontekstā - VSS atkritumi, ko ar tiem darīt, kā izmantot tālāk?

- Pētniecības un tehnoloģiskās attīstības iniciatīvu īstenošana,

KOM: ne tikai uz jaunu produktu izstrādi, bet tehnoloģiju loma arī šķirošanas procesa pilnveidē

KOM: jāstrādā ar uzņēmumiem, mudināt viņus domāt, meklēt iespējas, kā viņiem samazināt nepārstrādājama iepakojuma ražošanu (COVD sekas arī)

- Pieeja zināšanām un ekspertīzei, datiem

KOM: kā tos izfiltrēt, saprast, kā un cik tie ir sev noderīgi

- Krīzes situācijas risinājums - kā nepakļauties, bet kļūt gudriem ražotājiem (ilgtspējīgu produktu ražošana)/patērētājiem

2) Atkritumu apsaimniekošanas pārvaldība:

- Vienotu principu, pieejas ieviešana atkritumu apsaimniekošanā visā reģiona teritorijā (ZAOO + citi)
- Reģiona līmenī savstarpēji koordinētas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide, KOM: vairāk motivēt sabiedrību nodot aizvien vairāk atkritumus bez maksas
- bioloģiski noārdāmo atkritumu apjoma atdalīšana no sadzīves atkritumu plūsmas
- Ilgtspējīga atkritumu šķirošanas sistēma pie visām ēkām pazemes konteineros, KOM: cik tas vispār pamatoti, vai var pie visām ēkām izvietot? šī vairāk tāda pilsētvides lieta, ko var ilgtermiņā mēģināt ieviest/testēt
- Digitālā transformācija, valsts, pašvaldību un īpaši privātajā sektorā, KOM: valstiskā sistēma jāmaina (Piem., kontroles, revidenti, kas pieprasa visu papīra formātā)
- Atkritumu šķirošanas tīklojumu izveide/ stiprināšana lietotu sadzīves priekšmetu apritei (kas citam lieks, citam vēl noderīgs)

- Jaunu mājokļu (mājvietu) pieejamība jaunienācējiem reģionā - nodrošinot šo mājokļu/telpu energoefektivitāti, atkritumu un citu resursu efektīvu apriti un atkalizmantošanu / atjaunošanu

3) Sabiedrības izglītošana

- Iedzīvotāju izglītošana vides jautājumos

KOM: nav jāizmainās viena gadā, jāizskaidro laika grafiks, mērķis

KOM: valsts/pašvaldība kā galvenais komunikators/ līderība (nevaram izmainīt uzreiz visu un ķerties klāt mājsaimniecībām, bet gan lielajiem)

- izpratnes veidošana par atkritumu neradīšanu, ekonomiska un efektīva kurināmā izvēli u.c.

• Plašas sabiedrības izglītojošās kampaņas par to, kā pēc iespējas mazāk radīt atkritumus - praktiskie padomi ikdienišķām situācijām

- Sabiedrības izglītošana - ilgtspējīgās pieejas praktizētāju kritiskā masa - zinu, saprotu, rīkojos

- Digitalizācijas prasmju attīstīšana - sabiedrība 5.0,

KOM: īpaši jāattīsta vecāka gājuma cilvēkiem; COVID pierādījis, cik daudz var izdarīt digitāli